

ЛІНГВОАКСІОЛОГІЯ. ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЯ

УДК: 81`33:81`42:811.161.2:82-3."1901-2000"+"2001-2022"

О.-А. О. Гульцьо, О. П. Левченко

МОДЕЛІ МЕТАФОРИЗАЦІЙ КОНЦЕПТОСФЕРИ СТРАЖДАННЯ (на матеріалі української художньої прози 1901–2000 та 2001–2022 років)

Працю присвячено дослідженню динаміки метафоризації концептосфери СТРАЖДАННЯ в корпусі українських художніх текстів 1901–2000 та 2001–2022 років. Під час дослідження використано комплексну методикку, зокрема застосовано концептуальний та статистичний аналізи (показник T-score). Мета дослідження – проаналізувати метафоризації, що містять складники *горе*, *скорбота*, *гризота*, *терпіння*, що є вербалізаторами концептосфери СТРАЖДАННЯ; визначити домінантні моделі метафоризації концептосфери СТРАЖДАННЯ в різні історичні періоди. Зроблено висновки про те, що у ХХ ст. переважають моделі СТРАЖДАННЯ – ЦЕ МЕНТАЛЬНИЙ КОНСТРУКТ та СТРАЖДАННЯ – ЦЕ ОБ'ЄКТ, а у ХХІ ст. домінують моделі СТРАЖДАННЯ – ЦЕ ЛЮДИНА та СТРАЖДАННЯ – ЦЕ ІСТОТА. З'ясовано, що висока частотність властива структурній моделі ДІЄСЛОВО+ІМЕННИК (вербалізатори *горе* та *терпіння*). Для вербалізаторів *гризота* та *горе* висока частотність характерна в період 1901–2000 років, тоді як вербалізатори *скорбота* і *терпіння* є частотнішими в текстах 2001–2022 років. Аналіз підтверджує тенденцію до зменшення використання в текстах ХХІ століття мовних засобів, що метафоризують концептосферу СТРАЖДАННЯ.

Ключові слова: концепт, концептосфера, метафора, модель, вербалізатор, частотність, корпус текстів, статистичний аналіз.

Hultso O.-A., Levchenko O. The Metaphorical Models of the Conceptual Sphere SUFFERING (as evidenced by Ukrainian fiction texts of periods: 1901–2000 and 2001–2022). The significance of the work lies in the implementation of a comprehensive methodology for analyzing the dynamics of metaphorization, encompassing both conceptual and statistical methodologies. The purpose of the research is to investigate metaphors of the conceptual sphere SUFFERING, which contain the verbalizations of grief, patience, affliction and woe, in particular metaphors of the structural model VERB+NOUN in Ukrainian fiction texts of 1901-2000 and 2001-2022 and to identify their quantitative characteristics. To achieve this objective,

several tasks need to be carried out: establishing the empirical basis through automated identification of metaphors in the corpus; categorizing these compounds according to metaphorical models; and analyzing their frequency characteristics within texts from different time periods. It has been concluded that during the twentieth century, typical models of metaphorization were dominated by the concepts SUFFERING IS A MENTAL CONSTRUCT and SUFFERING IS AN OBJECT. In contrast, in the twenty-first century, dominance shifted to the models SUFFERING IS A HUMAN and SUFFERING IS A CREATURE. According to the structural model VERB+NOUN, it is observed that verbal expressions related to grief and patience are most frequent. However, affliction and grief were more common verbalizations in the period 1901–2000, while woe and patience became more frequent from 2001–2022. The analysis confirms a trend towards reduced metaphorical use in depicting the conceptual sphere of suffering in XXI-century texts.

Keywords: concept, conceptosphere, metaphor, model, verbalizer, frequency, corpus of texts, statistical indicators.

Вступ

Аналіз метафор, незважаючи на досягнення як традиційної семантики, так і когнітивної лінгвістики, залишається ділянкою знань, що ставить перед дослідниками нові завдання, а саме – опрацювання методик автоматизованої ідентифікації цих одиниць.

Когнітивна лінгвістика створює теоретичне підґрунтя для зазначених методик. Визначають такі особливості концептуальної метафори: (1) оскільки метафора передбачає зв'язок між відомим та невідомим, відповідно домен джерела є більш зрозумілим, адже окреслює конкретне поняття; (2) домени джерела та цілі – асиметричні та нерівнозначні (Kovecses, 2003; Lakoff and Johnson, 2003); (3) метафори висвітлюють певною мірою аспекти порівняння; (4) характер метафор може бути універсальним (Wierzbicka, 2006) і культурно зумовленим (Ollomurodov, 2023:366).

У художній літературі емоційний складник відіграє надважливу роль, оскільки головне завдання художніх текстів – зацікавити читача, перенести його в описаний період чи ситуацію, дати йому змогу відтворити змальований світ. Як було досліджено за допомогою даних словників синонімів, векторного аналізу та асоціативного експерименту, концептосферу СТРАЖДАННЯ вербалізує низка одиниць: *страждання, терпіння, мука, біль, скорбота, горе, гризота*. Належить зосередити увагу на метафоризаціях, які містять складники *горе, скорбота, терпіння та гризота*.

Актуальність праці полягає в застосуванні комплексної методики дослідження динаміки метафоризації, що передбачає використання концептуального та статистичного підходів. **Проблематика дослідження** стосується вияву та аналізу особливостей метафоризації тієї чи іншої концептосфери в художніх текстах різних періодів, динаміки культурних та лінгвальних змін.

Аналіз останніх наукових досягнень у цій галузі свідчить про ефективність застосування семантико-синтаксичного та корпусно-статистичного підходів для вивчення сталих сполук (Бобкова, 2014; Лотоцька, 2019: 2-3); про важливість лінгвостатистичних методів у лінгвістиці (Бук, 2010; Романюк, 2015). Н. Єсипенко пропонує методику порівняльного аналізу якісних та кількісних методів структури вивчення ментальних одиниць та їхніх концептів в англійському художньому дискурсі (Єсипенко, 2017).

Мета праці – дослідити метафоризації концептосфери СТРАЖ-ДАННЯ, які містять вербалізатори *горе*, *скорбота*, *терпіння* та *гризота*, зокрема метафори структурної моделі ДІЄСЛОВО+ІМЕННИК в українських художніх текстах 1901–2000 та 2001–2022 років та виявити їхні кількісні характеристики.

Для досягнення поставленої мети належить виконати такі завдання: сформувати фактологічну базу дослідження за допомогою автоматизованої ідентифікації метафор у корпусі, класифікувати шукані сполуки за моделями метафоризації; проаналізувати їхні статистичні характеристики в текстах 1901–2000 та 2001–2022 років.

Методи дослідження

Методи дослідження. Під час дослідження застосовано корпусно-базований підхід (Tognini-Bonelli, 2001). Для формування фактологічної бази здійснено автоматизовану ідентифікацію метафор за допомогою CQL-запитів на базі Генерального регіонально анотованого корпусу української мови (ГРАК) (Шведова, 2017–2024), для чого створено підкорпуси художньої літератури двох досліджуваних періодів 1901–2000 та 2001–2022 рр. З метою виявлення особливостей сполучуваності метафоричних сполук застосовано показник T-score. Теоретичною основою класифікації метафор послуговували напрацювання науковців з когнітивної лінгвістики (Kovecses, 2003; Lakoff and Johnson, 2003).

Виклад основного матеріалу

Лінгвальний матеріал, який було здобуто за допомогою CQL-запитів, відсортовано вручну, оскільки трапляються випадки нерозрізної омонімії. Напр., вербалізатор **горе**: *Через полудне – соняшні купелі на «Лисій горі», потім марш до Винник, на став, звідтам знов на «айзервальд», де копали м'яч до самого смерку (І. Керницький); Перехрестившись, махнув він рукою за сокиру, встромлену ззаду за пояс, взяв в руки свою палицю, долини добре оковану, і взявся лізти горі каменем, щоби дібратися до першої щелини, котру видно було долини (І. Франко).*

Автоматизований пошук показав, що концепт СТРАЖДАННЯ найчастотніше фразеологізовано такими одиницями в період 2001–2022 років: (1) **втрачати (втратити і т. ін.) терпіння** (СУМ-10, 1979: 95): *Марія остаточно втратила терпіння і вчепилася в Кіба з твердим наміром підтягти його до дерева... (Аліна Болото), Люди, котрі в житті самі нічого не початкують і не звершують, легко втрачають терпіння й віру і хибно судять про діяння інших (М. Дочинець), Я втратила терпіння. І до всього переліку додала: церкву, в якій мене хрестили, дорогу, на котрій бабці продають смажене насіння (із цими бабцями), зрештою – ту тривалу зиму, яку я так ненавиджу... (І. Роздобудько); (2) **запастися (озброїтися) терпінням; набратися терпіння** (СУМ-10, 1979: 95): *Тож завжди був завалений роботою, і заради якісних висновків усім доводилося займати чергу й набиратися терпіння (А. Кокотюха), Якщо запастися терпінням, можна знайти джерело поставки з чесною ціною, від якої дорогою відпадає нуль або навіть два. (Т. Горіха-Зерня).**

У текстах досліджуваних періодів фразеологізмові **терпець уривається (урвався, увірвався і т. ін.) кому** (СУМ-10, 1979: 95) властива зіставна частота уживання, трапляється його варіант із компонентом **терпіння**: *Ганяв та й ганяв молодця, морив та й морив трудом непосильним, аж поки тому уривалося терпіння: надумався і втік одної ночі, певно, не відав, бідолашко, що з Фессалоніки поночі не вийдеш – скрізь око вельмож, сторожа біля воріт, сторожа і в пристанищі (Д. Міщенко), Колись у когось таки урвалося терпіння (Л. Костенко).*

Із результатів векторного аналізу близькості семантичних асоціатів до слова *страждання* впливає, що його найближчим асоціатом

є слово *горе*. Із вербалізатором *горе* у 1901–2000 роках виявлено такі фразеологізми: **зарадити лихові (біді, горю); зарадити лиху (біду, горе)** (СУМ-3, 1972: 286): *Тішачись дівчиною, щось незрозуміле плямавав, намагався хоч якось **зарадити горю**, але та енергійно відсторонилась, грайливо повела плечима* (В. Авраменко); а фразеологізм **топити горе** (СУМ-2, 1971: 128) трапляється в обох досліджуваних періодах: *Дехто б на його місці коротав свій час у гурті серед картярів або **топив горе** у пиві чи вині* (А. Копинець), *Передчасна смерть коханої красуні – дружини підрубала його під корінь, він почав **топити горе** своє в чарці, а вона, як відомо, бездонна...* (В. Чемерис).

Частотність вербалізаторів концептосфери СТРАЖДАННЯ в досліджуваних періодах вказує на нерівномірність їх використання. Зокрема простежено переважне вживання вербалізаторів *гризота* та *горе* у період 1901–2000 років, тоді як вербалізатори *скорбота* і *терпіння* домінують у 2001–2022 роках (Рис. 1).

Рисунок 1. Частотність вербалізаторів конфептосфери СТРАЖДАННЯ

У період 1901–2000 років домінантною моделлю метафоризації є модель СТРАЖАННЯ – ЦЕ МЕНТАЛЬНИЙ КОНСТРУКТ: *Він, мабуть, тоді, коли церковця згоріла, не **осягнув горя** Василькового* (Р. Федорів); *Дмитро, вирядивши партизанів, цілу ніч тривоживсь, нило серце, ніби **віщувало горе*** (М. Стельмах); *Чує душа моя: **звідаєш горя** немало, та й славу велику уздриш...* (О. Бердник); *І лиш повсталий за серцем може **збагнути терпіння** по пам'яті, як живе лице С. Сапеляк*). Частотність метафоризацій також переважає за моделлю СТРАЖАННЯ – ЦЕ ОБ'ЄКТ: *Ішла горем бита жінка і **несла скорботу***

в невідомі світи (І. Пільгук); Він зачував у руській бесіді широкий, вільний плін округлих звуків, кола звукові котилися м'яко, музично, збурювали в серці сум за чимсь утраченим, викликали неясні жадання; кола толочили, **здрібнювали гризоту** про дволичність Продромову (Р. Федорів) Та прошу Тебе: дав муки, покарав зневагою людською, каліцтвом і злиднями, **дай терпіння**, дай сили не впасти у помсту, зло і ненависть (Г. Тарасюк).

Нечастотними є метафоризації за моделями СТРАЖАННЯ – ЦЕ РЕЧОВИНА: Тобі належить або згинути отут біля нього, або **перетворити горе** і вилити потім на папір палкими словами (М. Олійник); Серце старого **виповнилося горем** (М. Руденко); СТРАЖАННЯ – ЦЕ ВОГОНЬ: В сотнях очей **горіло горе**, біль і важкий упертий вогонь (М. Стельмах); СТРАЖАННЯ – ЦЕ ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ: Зупиніть, візьміть мене з собою, щоб степом **розвіяти горе** пекуче!» (І. Пільгук); **Ущухнули скорботи** од споглядання великих могил. (О. Довженко); СТРАЖАННЯ – ЦЕ ВМІСТИЩЕ: Врешті численні скарги поштивих міщан **переповнили терпіння** магістрату і той видав суворе попередження паишквілянтам (Ю. Винничук); СТРАЖАННЯ – ЦЕ ТВАРИНА: І все ж Петра **гризла гризота** (Б. Харчук); Як біля плодородно! долини горить огнем проклята богами пустиня, так біля гаразду **чайться горе**, біля розкоші – злидні, біля цвіту здоровля – гнила пропасниця (Ю. Опільський); СТРАЖАННЯ – ЦЕ СУПРОТИВНИК: Моніко, ти допоможеш мені **здолати горе!** (Ю. Дольд-Михайлик); Вона **боюлася гризоти** совісті, самотності на старість і ... передусім «судного дня»... (О. Кобилянська).

У текстах 2001–2022 років висока частотність властива двом метафоричним моделям: СТРАЖАННЯ – ЦЕ ІСТОТА, СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЛЮДИНА. Варто зауважити, що в 2001–2022 роках кількісно переважають метафоризації за моделлю СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЛЮДИНА: Бо ніщо так не **виховує терпіння**, як праця на землі (Г. Пагутяк); **Прийшла скорбота** – відчиняй ворота, – бурмотів він хрипкуватим голосом (В. Рутківський); Але стається щось таке, що змушує мене **полишити скорботу** у спокої (Н. Одала). Натрапляємо на випадки концептуалізації **страждання** як частини тіла людини: Це наше на сцені **кривавиться горе** (О. Муратов); а також метафоризації за моделлю СТРАЖАННЯ – ЦЕ ІСТОТА: Нехай лякається і **тікає горе** від наших веселих вигуків!.. (П. Яценко).

СТРАЖДАННЯ концептуалізується як ресурс СТРАЖАННЯ – ЦЕ ОБ’ЄКТ: *Насті забракло терпіння слухати ахінею «святого» отця, вона зібралася йти, але наприкінці промови прозвучало таке, від чого жінка отетеріла* (С. Талан); *І очі, хоч і чорні на геть блідому обличчі, утратили терпіння і кидали в нього весь гнів, який тільки могли* (К. Циганчук); як фізіологічний процес: *Сам черговий не пив, але кумові затамувати горе перепинити не міг...* (О. Ганзенко). Оскільки вихідний домен неможливо охарактеризувати точно через брак лінгвальних маркерів належності до певного домену, виокремлюємо метафоричну модель СТРАЖАННЯ – ЦЕ ІСТОТА або ОБ’ЄКТ: *Коли трійця менеджерів підтюпцем йде з приміщення аби втопити горе в крові та інших хмільних напоях, Ліліт відкидається в кріслі, втомлено заплющивши очі та обхопивши скроні долонями* (М. Соколян).

Найменш частотними метафоризаціями в текстах 2001–2022 років є метафоризації за моделями: СТРАЖАННЯ – ЦЕ РІДИНА: *Новаківський стікав відчайдушними сумнівами, та – не слабак – напився терпіння, вирішив до часу спостерігати* (Л. Дашвар); *Він упивався горем і іронічна усмішка, замість сигарети, грає тепер у кутику його губ* (Н. Одала); *Господи, – вжахнулась Віорелія, – ця пройда таки хлебнула горя, і від неї можна всього сподіватися...* (Г. Тарасюк).

Рідко трапляються метафоризації за моделями СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЗВУК: (*«Й кожне наше зітхання відлуниться горем колись», – це тремтіла тривога в голосі Корнеля* (Р. Іваничук), *У його голосі бриніла скорбота* (Н. Доляк)); СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЗАПАХ (*Та ні, вона таки дивилася на Ореста, і в погляді тому ані не пахло скорботою, жалем, чи бодай крихтою переживання від непоправної втрати!* (Л. Романчук)); СТРАЖАННЯ – ЦЕ ДІЯ СИЛИ, ТИСКУ, ВАГИ (*Бідний батько не витримав горя* (В. Івченко), *Старшої серце витримує горе своєї втрати, не поспішає бігти за сестрою, ще дивиться на нас, певно що милується, дивно, та не заздрить* (Н. Одала)).

Низька частотність властива метафоризаціям за моделлю СТРАЖАННЯ – ЦЕ ПОЖИВА у 2001–2022 роках (*Як притамувати чорну тінь відчаю, що залітає в душу диким вороном, кармає у своїй шаленій люті, бажає поласувати горем?* (М. Бутченко), *<... до неї почали ставитися не так вороже й поволі забували побрехеньки, які хтось – о так, Ріточці довелося скуштувати горя, хоч вона ніколи не здавалася, – люто воліючи її погібелі* (Е. Андіївська)). Результати аналізу

частотності метафоризацій за низкою моделей подано на діаграмі (Рис. 2).

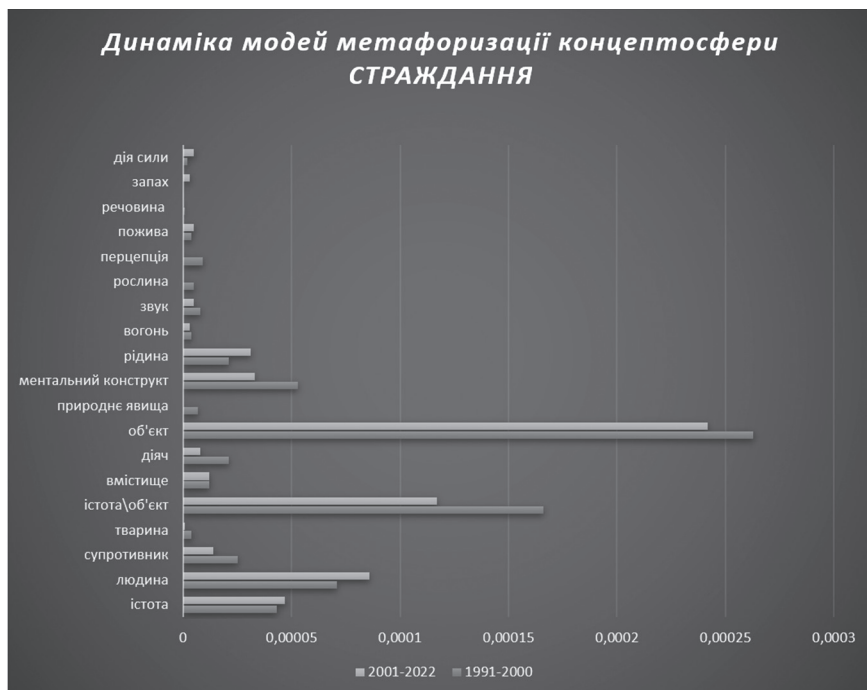

Рисунок 2. Частотність метафоризацій концептосфери
СТРАЖДАННЯ за моделями

Статистичну значущість даних визначають за допомогою критерію Стьюдента (Перебийніс, 2013). Кількісні показники вказують на те, що між словами наявний зв'язок і їх висока ймовірність появи не є випадковою. У таблиці подано найчастотніші сполуки, побудовані за структурною моделлю ДІЄСЛОВО+ІМЕННИК, із вербалізаторами *горе*, *скорбота*, *терпіння* та *гризота* (Табл. 1).

Простежено, що в текстах обох періодів для вербалізатора *гризота* характерна сполучуваність із словами *мати*, *мучити*, *бракувати*, а для вербалізатора *терпіння* – *набратися*, *втрачати*, *вистачати*. Особливістю досліджуваних текстів є сполучуваність дієслів із вербалізаторами *скорбота* (у 1901–2000 роках: *влучати*, *примножувати*, *піднятися*, *нести*, а для періоду 2001–2022 років – *мати*, *вдавати*,

покинути, повернути) та *горе* (у 1901–2000 роках – з дієсловами *зазнати, завдати, знати, спіткати*, а в 2001–2022 роках – з дієсловами *залити, зарадити, статися, прийти*).

Таблиця 1

Статистичні показники вербалізаторів

	Lemma	T-score		Lemma		T-score		
		1991-2000	2001-2022		1991-2000	2001-2022		
ГРИЗОТА	мати	4,99	3,16	набратися	8,31	0	ТЕРПІННЯ	
	бути	3,27	0	мати	4,88	0		
	знати	2,81	0	набиратися	3,61	9,90		
	мучити	2,00	1,73	втрчати	3,60	6,48		
	робити	1,99	0	вистачати	3,60	5,10		
	бракувати	0	1,73	випробовувати	0	3,74		
	забути	0	1,73	запастися	0	3,00		
відчути	0	1,73						
СКОРБОТА	бути	4,74	0	бути	4,98	4,30	ГОРЕ	
	вилучати	1,73	0	азнати	3,60	0		
	примножувати	1,73	1,73	завдати	3,16	0		
	піднятися	1,73	0	знати	3,03	0		
	нести	1,73	0	спіткати	2,83	0		
	мати	0	2,44	залити	0	2,64		
	вдавати	0	1,73	зарадити	0	2,45		
	покинути	0	1,73	статися	0	2,43		
	повернутися	0	1,73	прийти	0	2,41		

Висновки

З аналізу метафоризацій концептосфери СТРАЖДАННЯ зі складниками *горе, скорбота, терпіння та гризота* в українських художніх текстах 1901–2000 та 2001–2023 років випливає, що типовими моделями метафоризації є моделі СТРАЖАННЯ – ЦЕ МЕНТАЛЬНИЙ КОНСТРУКТ (0,000053) та СТРАЖАННЯ – ЦЕ ОБ'ЄКТ (0,000263), які кількісно переважають у ХХ ст. Рідше в текстах згаданого періоду трапляються метафоризації за такими моделями, як СТРАЖАННЯ – ЦЕ СУПРОТИВНИК (0,000014), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ВМІСТИЩЕ (0,000012), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ

(0,000007), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ВОГОНЬ (0,000004), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ТВАРИНА (0,000004), СТРАЖАННЯ – ЦЕ РЕЧОВИНА (0,000001).

У ХХІ ст. домінантними є метафоризації за моделями СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЛЮДИНА (0,000086) та СТРАЖАННЯ – ЦЕ ІСТОТА (0,000047). Серед низькочастотних трапляються моделі: СТРАЖАННЯ – ЦЕ РІДИНА (0,000031), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЗВУК (0,000005), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ДІЯ СИЛИ, ТИСКУ, ВАГИ (0,000005), СТРАЖАННЯ – ЦЕ ЗАПАХ (0,000003).

Висока частотність властива сполукам *мати / мучити + гризота*, а також – *набратися / втрачати / вистачати + терпіння*. Проте для текстів 1901–2000 років характерна висока частотність таких сполук, як *зазнати / завдати / спіткати + горе*, а у 2001–2022 роках – *заливати / зарадити / статися / прийти + горе*. Вербалізатору *скорбота* у ХХ ст. притаманна сполучуваність з дієсловами *влучати, примножувати, піднятися, нести*, а в ХХІ ст. спостерігається частотність сполук *мати / вдавати / покинути / повернути + скорбота*.

Найчастотнішими вербалізаторами концептосфери СТРАЖДАННЯ в текстах досліджуваних періодів є вербалізатори *горе* та *терпіння* є. Проте вербалізатори *гризота* (0,000034) та *горе* (0,000414) частіше вживаються у 1901–2000 роках, а вербалізатори *скорбота* (0,000050) і *терпіння* (0,000416) переважають в текстах 2001–2022 років.

Здійснений аналіз підтверджує висновки попереднього дослідження про те, що в текстах ХХІ століття наявна тенденція до зменшення використання метафоричних мовних засобів, які відображають концептосферу СТРАЖДАННЯ. У подальшому запропоновану методику дослідження належить застосувати для аналізу низки інших культурно значущих концептів.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бобкова**, Т. (2014). До визначення корпусної лінгвістики в сучасному мовознавстві. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, 45, 3–6.
2. **Бук**, С. (2010). Статистичні характеристики роману Івана Франка «Основи суспільності» (на основі частотного словника твору). *Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Проблеми української термінології*, 676, 90–93.
3. **Єсипенко**, Н. Г. (2017). Лінгвостатистичні методи у вивченні вербалізованих англійських художніх концептів. *Одеський лінгвістичний вісник*, 9 (1), 65–68.
4. **Лотоцька**, Н. Я. (2019). Дослідження колокацій у сучасному мовознавстві: корпусно-статистичний підхід. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 16, 122–126.
5. **Перебийніс**, В. І. (2013). Статистичні методи для лінгвістів: посібник. Вінниця:

Нова Книга. 6. **Романюк**, С. К. (2015). Застосування статистичних методів у лінгвістичних дослідженнях. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, 54, 134–137. 7. **СУМ**: Білодід, І. К. (Ред.) (1970–1980). *Словник української мови* (Т. 2), (Т. 3), (Т. 10). Київ: Наук. думка. 8. **Шведова**, М., & Вальденфельс, Р. фон, Яригін, С., Рисін, А., Старко, В., Ніколаєнко, Т. та ін. *Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК)*, (2017–2023). Київ, Львів, Єна. – uacorporus.org. 9. **Kövecses**, Z. (2014). Conceptualizing emotions. A revised cognitive linguistic perspective. *Poznan Studies in Contemporary Linguistics* 50, 1, 15–28. <https://doi.org/10.1515/psicl-2014-0002>. 10. **Lakoff**, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press. 11. **Ollomurodov** Arjunbek Orifjonovich (2023). The Main Features of Conceptual Metaphors in Modern Linguistics. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 365–371. 12. **Tognini-Bonelli**, E. (2001) *Corpus Linguistics at Work. Studies in Corpus*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 244. 13. **Wierzbicka**, A. (2006). Semantic Primitives. In *Encyclopedia of Language & Linguistics (Second Edition)*, Elsevier (c. 134–137). <https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/01073-7>.

REFERENCES

1. **Bobkova**, T. (2014). Do vyznachennia korpusnoi linhvistyky v suchasnomu movoznavstvi [Definition of Corpus Linguistics in Modern Linguistics]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademiia. Seriiia: Filolohichna – Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University: Philology Series*, (45), 3–6 [in Ukrainian]. 2. **Buk**, S. (2010) Statystychni kharakterystyky romanu Ivana Franka «Osnovy suspilnosti» (na osnovi chastotnoho slovnyka tvor) [Statistical characteristics of Ivan Franko's novel "Fundamentals of Society" (based on the frequency dictionary of the text)]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika": Problemy ukraïnskoi terminologii – Herald of Lviv Polytechnic National University "Problems of Ukrainian Terminology"*, 676, 90–93 [in Ukrainian]. 3. **Yesypenko**, N. H. (2017). Linhvostatystychni metody u vyvchenni verbalizovanykh anhliiskyykh khudozhnykh kontseptiv [Linguo statistic methods in the study of verbalized English literary concepts]. *Odeskyi linhvistychnyi visnyk – Odessa Linguistic Journal*, 9 (1), 65–68 [in Ukrainian]. 4. **Lototska**, N. J. (2019). Doslidzhennia kolokatsii u suchasnomu movoznavstvi: korpusno-statystychnyi pidkhd [Collocation research in modern linguistics: corpus and statistical approaches]. *Aktualni problemy filologii ta perekladoznavstva – Current issues of linguistics and translation studies*, 16, 122–126 [in Ukrainian]. 5. **Perebyinis**, V. I. (2013) *Statystychni metody dlia linhvistiv: posibnyk [Statistical Methods for Linguists: A Study Guide]*. Vinnytsia: Nova knyha [in Ukrainian]. 6. **Romaniuk**, S. K. (2015). Zastosuvannia statystychnykh metodiv u linhvistychnykh doslidzhenniakh [Application of statistical methods in linguistic research]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademiia. Seriiia: Filolohichna – Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University: Philology Series*, 54, 134–137 [in Ukrainian]. 7. **СУМ**: Bilodid, I. K. (Red.) (1970–1980). *Slovnyk ukraïnskoi movy [Dictionary of the Ukrainian Language]*. (Vol. 2), (Vol. 3), (Vol. 10). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian]. 8. **Shvedova**, M., & Valdenfels, R. Fon, Yaryhin, S., Rysin, A., Starco, V., Nikolaienko, T. ta in. *Heneralnyi rehionalno anotovanyi korpus ukraïnskoi movy (HRAK) [General Regionally Annotated Corpus of Ukrainian (GRAK)]* (2017–2023). Kyiv, Lviv, Yena. – uacorporus.org. [in Ukrainian]. 9. **Kövecses**, Z. (2014). Conceptualizing

emotions. A revised cognitive linguistic perspective. *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*, 50, 1, 15–28. <https://doi.org/10.1515/psicl-2014-0002> [in English]. 10. **Lakoff, G., & Johnson, M.** (2003). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press [in English]. 11. **Ollomurodov, Arjunbek Orifonovich** (2023). The Main Features of Conceptual Metaphors in Modern Linguistics. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 365–371 [in English]. 12. **Tognini-Bonelli, E.** (2001) *Corpus Linguistics at Work. Studies in Corpus*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 244 [in English]. 13. **Wierzbicka, A.** (2006) *Semantic Primitives*. In *Encyclopedia of Language & Linguistics (Second Edition)*, Elsevier (pp. 134–137). URL: <https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/01073-7> [in English].

Гульцьо Олена-Анна Олексіївна – аспірант та асистент кафедри прикладної лінгвістики, Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Національний університет «Львівська Політехніка»; вул. С. Бандери, 12, Львів, 79000, Україна.

E-mail: hultso.olena@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1690-4429>

Hultso Olena-Anna – post-graduate student of the Applied Linguistics Department at Lviv Polytechnic National University; 12 Bandera Str., Lviv, 79000, Ukraine.

Левченко Олена Петрівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики, Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Національний університет «Львівська Політехніка»; вул. С. Бандери, 12, Львів, 79000, Україна.

E-mail: levchenko.olena@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7395-3772>

Levchenko Olena – Doctor of Philological Sciences, Professor, the Head of Department of Applied Linguistics, Lviv Polytechnic National University; 12 Bandera Str., Lviv, 79000, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 28 березня 2024 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Гульцьо О.-А. О., Левченко О. П. Моделі метафоризацій концептосфери *СТРАЖДАННЯ* (на матеріалі української художньої прози 1901–2000 та 2001–2022 років). *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2024. Вип. 60 (до 100-річчя від дня народження заслуженого діяча науки і техніки України, доктора філологічних наук, професора Сергія Івановича Дорошенка). С. 264–275. DOI: <https://doi.org/10.34142/3127546.2024.60.21>

APA: Гульцьо, О.-А. О., & Левченко, О. П. (2024). Моделі метафоризацій концептосфери *СТРАЖДАННЯ* (на матеріалі української художньої прози 1901–2000 та 2001–2022 років). *Лінгвістичні дослідження*, 60 (до 100-річчя від дня народження заслуженого діяча науки і техніки України, доктора філологічних наук, професора Сергія Івановича Дорошенка), 264–275. DOI: <https://doi.org/10.34142/3127546.2024.60.21>